

En souvenir för livet

Information till dig som reser till fjärran land

Artskydd

Föremål av hotade djur

Uppstoppade eller konserverade djur

I souvenirhandeln säljs ibland uppstoppade eller torkade djur. En del av dessa djur är hotade och handeln med dem är ofta förbjuden. Ta noggrant reda på vilken art djuret är av innan du köper något.

En populär souvenir är ormar lagda i spritflaskor. Vissa av de arter som finns i flaskorna är olagliga att ta in i Sverige utan tillstånd. Det gäller till exempel många kobror.

Skinn- och pälsprodukter

Stövlar, väskor, plånböcker, bälten, klockarmband och likande föremål tillverkas ofta av skinn från krokodiler, alligatorer och olika ormarter. Många av dessa reptiler är hotade och alla krokodiler, alligatorer, boaormar, pytonormar och många andra ormarter är CITES-listade. Även djur uppfödda på så kallade farmer omfattas av reglerna. För att veta om föremålet är lagligt måste du veta vilken art det är gjort av.

Pälsar av alla vilda kattdjur är förbjudna. Det gäller även mindre pälsdekorationer av dessa djur. Tänk på att andra päls- eller skinnprodukter kan komma från ett hotat djur.

Bensniderier eller förädlade djurdelar

Prydnadsföremål tillverkas ibland av elfenben eller andra kroppsdelar av hotade djur. Dessa föremål kan vara vackra men bidrar till att hotade arter dör ut. Elfenben kommer bland annat från elefanter, flodhästar, valrossar, kaskelotter och narvalar. Alla dessa djur är CITES-listade.

Det är även vanligt att man hittar apor på marknader och i souvenirbutiker, bland annat som dekorerade kranier. Alla apor är CITES-listade.

Smycken

Smycken kan vara tillverkade eller innehålla delar av hotade arter. Exempel är armband av elefanthår, elfenben eller sköldpaddskal, Halsband med rovdjurs- eller hjältänder eller koraller.

Föremål med fjädrar

Många souvenirer innehåller vackra fjädrar. De kan komma från hotade arter som papegojor, rovfåglar eller ugglor. Det är ibland svårt att veta vilken art en fjäder kommer från. Mistänker du att fjädrarna är från en hotad art är det bäst att inte köpa.

Fjärilstavlor

Fjärilstavlor är vanliga på marknader och turistbutiker världen över. Många av fjärilarna som finns i tavlorna är odlade, men kan också vara viltfångade. Fågelfjärilar, apollofjärilar och många andra riddarfjärilar är CITES-listade och olagliga att ta in i Sverige utan tillstånd.

Växter, träslag med mera

Kaktusar

Vissa kaktusar finns bara på mycket begränsade områden och växer mycket långsamt. Därför är de känsliga för exploatering. Alla arter utom släktena Pereskia, Pereskioopsis och Quiabentia är CITES-listade.

Orkidéer

Alla orkidéer är CITES-listade och handeln är reglerad. Köp inte vilda orkidéer.

Träprodukter

Många tropiska träslag är idag utrotningshotade. Handeln med dessa är därför förbjuden eller kräver tillstånd. Du måste därför se upp när du köper träföremål. Är du osäker är det säkrast att avstå.

Frutti di mare

Sjöhästar

Sjöhästar är genom sitt levnadssätt känsliga för exploatering och har svårt att återhämta sig. Miljontals sjöhästar torkas och används i alternativmedicin men fångas även för att säljas som akvariefisk eller som souvenirer. Alla sjöhästar är CITES-listade.

Havssköldpaddor

Det finns sju arter havssköldpaddor och alla är CITES-listade. Av skalens tillverkas hårspännen, kammar, smycken, glasögonbågar med mera. En stor del av handeln med sköldpaddsföremål är direkt riktad mot turister. All handel med havssköldpaddor är förbjuden.

Koraller och musslor

Koraller är små djur som med sina kroppar bildar världens korallrev. Reven är viktiga levnadsmiljöer för en stor mängd arter. Korallerna plockas i stora mängder för att säljas inom akvariehandeln eller för att göra smycken av. Alla stenkoraller, men även vissa andra koraller, är CITES-listade och kräver tillstånd för att ta med hem till Sverige. Det gäller även om man hittar en bit död korall på stranden.

Jättemusslor är vackra och spektakulära. De lever i korallreven och samlas in och säljs som prydnadsföremål eller för akvarier. Alla jättemusslor är CITES-listade och kräver tillstånd för att ta med hem till Sverige.

Naturmedicin

En stor del av världens befolkning är beroende av växter och djur för framställning av olika mediciner. Dessa traditionella mediciner används regelbundet på många ställen och bygger på hundraåriga kunskaper och traditioner. Genom en globalt ökad handel med naturmedicin hotas ungefär 200 växtarter och 50 djurarter. Några av dessa är till och med nära utrotning. Exempel på naturmedicin som gjorts av hotade djur är nermalda ben eller andra kroppsdelar från stora kattdjur som leopard och tiger, björngalla samt torkade och malda sjöhästar. Bland växterna används till exempel Hoodia som bantningspreparat. Även aloe och ginseng är vanliga i hälsoprodukter. Aloë vera är däremot tillåten.

Exotisk mat

På semestern kan det kännas frestande att prova på exotiska rätter som äts i landet man besöker. Tänk på att vissa av dessa rätter består av hotade arter och om du äter dem bidrar du till att de utrotas.

Störrom eller "rysk kaviar"

Störfiskar är starkt hotade, och det finns en stor illegal handel med störfisk. Det finns laglig störfisk men regelverket är komplicerat och det är svårt att veta vilka produkter som är lagliga. Bäst är att undvika att köpa störfisk.

Hajar och havssköldpaddor

Hajfenssoppa anses vara en delikatess, men hajfenorna smakar inget utan bidrar bara till soppans konsistens. Många hajar minskar på grund av fiske. Ofta skärs dessutom fenorna av från levande djur som kastas tillbaka i havet och förblöder. Alla havssköldpaddor är hotade. Ät inte maträtter som innehåller sköldpadda.

Bushmeat

Bushmeat är kött från vilda djur. En del bushmeat kommer från hotade djur som riskerar att dö ut på grund av ökad jakt för konsumtion. De arter som främst hotas är elefanter, apor, vissa antiloparter, myrkottar och reptiler som ormar, ödlor och krokodiler. Det är svårt att veta vilka djur som är ok att äta utan att bidra till djurens utrotande. Enklast är att låta bli kött från vilda djur.

Undvik dessa typer av produkter/föremål

På grund av handel är nästan 40 000 arter av växter och djur hotade. För att skydda dessa arter är handeln reglerad. För en del arter är handeln förbjuden. Andra arter kan man få köpa och ta med sig till Sverige om man sökt och fått tillstånd. Att bryta mot dessa regler är straffbart. Det är därför viktigt att känna till vad som gäller innan man köper djur- och växtprodukter utomlands. Många gånger säljs varorna helt öppet och det är inte alltid så lätt att veta om man köper något olagligt. Här nedan finns exempel på föremål och produkter från hotade djur och växter som du bör undvika.

Artgrupper

- Elefanter: elfenben, hår, skinn och ben
- Noshörningar: horn, hår, skinn och ben
- Leopard, tiger och andra vilda kattdjur: päls, skinn, ben
- Krokodiler, kajmaner och alligatorer: skor, skärp och väskor med mera
- Ormar: skor, skärp och väskor, men även ormar i spritflaskor eller uppstoppade ormar
- Sköldpaddor: smycken, prydnadsföremål med mera
- Hajar: smycken med tänder med mera
- Koraller: smycken, prydnadsföremål eller till akvarier
- Fjärilar och skalbaggar: fjärilstavlor och andra monterade insekter
- Plantor: vilda kaktusar och orkidéer

Föremål och produkter

- Kött från vilda djur, "bushmeat": apor, hajar, krokodiler, sköldpad-dor, ormar, myrkottar med mera
- Elfenben från valrossar, elefant, narval, kaskelotter och flodhästar - både förädlade och obehandlade
- Shahtooshjalar: Tre till fem chiruantiloper dödas för varje sjal
- Störrom: "Rysk kaviar"
- Gitarrer, cigarrlådor, masker och halsband tillverkade av hotade träslag
- Traditionella alternativa mediciner med innehåll av vilda djur- och växtarter som till exempel tiger, leopard, björn, mysk, hoodia, aloë eller asiatisk ginseng.

CITES och olika tillstånd

För att skydda de nästan 40 000 djur- och växtarter som är hotade av handel har fler än 170 länder kommit överens om att begränsa handeln genom en överenskommelse kallad *CITES - Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora*. EU har infört CITES genom en särskild lagstiftning, CITES-förordningarna. De omfattar fler arter än de som finns i konventionen.

Arterna är samlade i en lista. Handel med CITES-listade arter tillåts bara om den inte påverkar arternas möjlighet att överleva.

CITES-intyg

När du köper ett föremål av ett djur eller en växt som är med i bilaga A till CITES-förordningen måste du ha ett CITES-intyg. Intygen gäller för varje enskilt exemplar. CITES-intygen utfärdas av ansvarig myndighet i det land du köper föremålet.

Import- och exporttillstånd

För att få ta hem ett föremål som är med i bilagorna A och B i CITES-förordningen från länder utanför EU, krävs ett CITES-importtillstånd från Jordbruksverket. Du behöver även exporttillstånd från ursprungslandet. Mer om CITES och information om köp av souvenirer hittar du på Jordbruksverkets webbplats.

Att ta in CITES-varor till Sverige utan att ha rätt tillstånd är brottsligt och kan ge böter eller fängelse.

Andra avtal och lokala regler

Förutom CITES-överenskommelsen finns det andra regler som skyddar djur och växter, som kan vara specifika för varje land. Var därför försiktig när du köper djur- och växtprodukter!

Kontaktuppgifter

- Länsstyrelsen: www.lansstyrelsen.se
- Jordbruksverket: www.jordbruksverket.se
- Tullverket: www.tullverket.se

Länsstyrelserna

Jordbruks
verket

Tullverket

Foto: sjöhäst - Yolanc CC BY 2.5, fängelse - clipart, drömfångare - wuji9981 CC BY-NC-SA 2.0, hajfenssoppa - C John Thompson CC BY-SA 2.0, fjärlstavla och kaktus - Länsstyrelsen, övriga - Naturhistoriska Riksmuseet